

Orígens i presents

Margarida Aritzeta
El llegat dels filisteus
Cossetània edicions, Valls, 2005
480 pàgs.

Quan Margarida Aritzeta va tenir coneixement del «cas Carod» (Josep-Lluís Carod-Rovira, aquell seu company de la facultat amb qui penjaven cartells i xerraven de literatura), va començar a recopilar totes les dades que envoltaven els fets. Aquell fou el germen de la novel·la: la necessitat de contar el que li passava per dins al conseller en cap defenestrat per l'aldarull. L'anècdota, però, és una excusa per narrar altres històries individuals (especialment la de Manu Iriarte, el llibreter amic de Carod, al qual el polític li demana que busque el llibre *El llegat dels filisteus*, que una estranya gent li reclama amb amenaces) i col·lectives (la dels filisteus, aquell poble desaparegut i menystingut pels perpetradors dels llibres d'història; la dels habitants del Sàhara Occidental, condemnats a viure en la provisionalitat d'un desert inhòspit, i la dels catalans, que us en diria).

Enmig del batibull, Carod, un home que no alça la veu, és capaç d'arribar a la conclusió que «el que li passa a ell és una història concreta en un horitzó concret. Enorme, però alhora petit en relació amb el cosmos. Si aconseguís relativitzar el seu dolor personal i situar-lo en un àmbit més gran, on molts altres individus estan vivint paral·lelament la seva peripècia íntima, estaria salvat». I aquesta reflexió és extrapolable al patiment dels personatges centrals de la novel·la, éssers anònims dels tres pobles febles que, d'alguna manera, sobreviuen als patiments personals oferint-los a la causa de la terra. Perquè en aquest *thriller* polític hi passa de tot: hi ha assassins, enamoraments, gent que plora pels éssers que són lluny, gent que diposita l'esperança en un líder, dones

que esperen, dones que passen a l'acció i homes que bufen la pols que amaga els secrets de la família.

El millor de la novel·la és la complexitat de la trama, i aquesta necessitat perversa del lector de preguntar-se a tothora què hi ha de real i fins on arriba l'omniscient poder de la narradora. No debades, els de Cossetània han triat per a la portada el color roig intens dels *best-sellers* de novel·la històrica, perquè la reconstrucció del relat del que van viure els filisteus, i de l'actual patiment dels palestins de la RASD acosta Aritzeta a un tipus de narrador americà, com li han retret alguns crítics, que accepta la història a benefici d'inventari. I fa bé. Ja és hora que diguem (sobretot si ho diu gent de la talla intel·lectual d'un Joan Francesc Mira) que els americans tenen moltes coses bones, i una d'elles és la indústria de l'entreteniment o, en definitiva, la de contar històries. *El llegat dels filisteus* és una novel·la de moltes històries amb un fil conductor, amb molta gent bona i amb uns pocs dolents, i amb uns ensenyaments que apareixen al principi de la novel·la i que, al final, es confirmen: «Passi el que passi, no t'oblidis dels teus orígens ni dels nostres costums, que gairebé hem perdut del tot per voler viure en pau per damunt de totes les coses, i perquè ens hem barrejat de grat amb els nostres veïns i els nostres invasors».

El llegat dels filisteus conté alguns passatges de vida al desert que se'ns fan una mica feixucs, però paga la pena de llegir-la i d'anar estirant d'aquests fils d'història en tres moments temporals diferents, que es van trenant. La novel·la passa a augmentar els títols de la biblioteca d'una autora consolidada, que gaudeix de la serenitat vital que permet escriure assaonadament, sense presses, farcint de contingut els personatges i les vivències que travesen. Una autora que s'ho passa bé escrivint i experimentant amb diferents textures (quadern de viatge, novel·la negra, gènere epistolar...). Gosaríem dir que *El llegat dels filisteus* ha estat també, per a Aritzeta, un camp de proves, els estiraments que precedeixen el proper gran relat d'una autora que, amb veu pròpia, posa un altre nom de dona en la tirallonga de noms de les lletres catalanes contemporànies.

Maitè Insa